

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 22 marca 2024 r.

BADK.DPK.133.34.2024 MK

P11-18/24	Data wpływu petycji 30 stycznia 2024 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 21 marca 2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

TEMAT

**USTAWOWE OKREŚLENIE OKRESU
PEŁNIENIA FUNKCJI PRZEZ ZASTĘPCĘ RZECZNIKA**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Bogdan Gasiński.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjęcie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej zmiany art. 5 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, celem określenia w ustawie okresu pełnienia funkcji przez zastępcę rzecznika.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji postuluje, aby w art. 5 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich określić czas pełnienia funkcji zastępcy rzecznika praw obywatelskich, wzorem rozwiązania przyjętego dla rzecznika, w tym celu wnosi o dodanie:

- ust. 3 w brzmieniu: „Ta sama osoba nie może być zastępcą Rzecznika Praw Obywatelskich więcej niż przez 2 kadencje.”;
- ust. 4 o treści: „Rzecznik Praw Obywatelskich tak jak i jego zastępcy nie mogą być osobami karanymi za przestępstwa określone w Kodeksie karnym.”.

Zdaniem autora petycji, wnioskowana zmiana doprowadzi do likwidacji sytuacji obecnie występującej, gdy zastępca rzecznika pełni funkcję od 22 lat. W uzasadnieniu petycję wskazano, że brak takiego uregulowania nie służy praworządności w Polsce.

STAN PRAWNY:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 208 stanowi, że Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji oraz w innych aktach normatywnych. Zakres i sposób działania Rzecznika określa ustawa.

Rzecznik Praw Obywatelskich jest powoływany przez Sejm za zgodą Senatu na 5 lat (art. 209 ust. 1).

Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2023 r. poz. 1058) w art. 3 określa zasady powołania Rzecznika. Sejm za zgodą Senatu na wniosek Marszałka Sejmu albo grupy 35 posłów powołuje Rzecznika Praw Obywatelskich. Szczegółowy tryb zgłaszania kandydatów na Rzecznika określa uchwała Sejmu.

Senat podejmuje uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na powołanie Rzecznika w ciągu miesiąca od dnia przekazania Senatowi uchwały Sejmu. Niepodjęcie uchwały przez Senat w ciągu miesiąca oznacza wyrażenie zgody. Jeżeli Senat odmawia wyrażenia zgody na powołanie Rzecznika, Sejm powołuje na stanowisko Rzecznika inną osobę.

Kadencja Rzecznika Praw Obywatelskich trwa pięć lat, licząc od dnia złożenia ślubowania przed Sejmem. Ta sama osoba nie może być Rzecznikiem więcej niż przez dwie kadencje (art. 5).

Ustawa z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1917) w art. 1 określa obowiązki i prawa urzędników państwowych oraz innych pracowników zatrudnionych m.in.: w Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta RP, Sądzie Najwyższym, Kancelarii Trybunału Konstytucyjnego, w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, w Biurze Rzecznika Praw Dziecka.

Urzędnikiem państwowym może być osoba, która (art. 3):

- 1) jest obywatelem polskim;
- 2) ukończyła osiemnaście lat życia i ma pełną zdolność do czynności prawnych oraz korzysta z pełni praw publicznych;
- 3) jest nieskazitelnego charakteru;
- 4) ma odpowiednie wykształcenie i odbyła aplikację administracyjną;
- 5) posiada stan zdrowia pozwalający na zatrudnienie na określonym stanowisku.

Obowiązki urzędnika państwowego określa art. 17 ustawy, należą do nich:

- przestrzeganie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i innych przepisów prawa;
- strzeżenie autorytetu Rzeczypospolitej Polskiej oraz dążenie do pogłębienia zaufania obywateli do organów państwa;
- racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi;
- rzetelne i bezstronne, sprawne i terminowe wykonywanie powierzonych zadań;
- dochowywanie tajemnicy związanej z wykonywaniem obowiązków;
- rozwijanie własnej wiedzy zawodowej;
- godne zachowywanie się w pracy oraz poza nią.

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1465) w art. 5 stanowi, że jeżeli stosunek pracy określonej kategorii pracowników regulują przepisy szczególne, przepisy kodeksu stosuje się w zakresie nieuregulowanym tymi przepisami.

Załącznik do Zarządzenia Nr 41/2017 Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 8 sierpnia 2017 r. Statut Biura Rzecznika Praw Obywatelskich określa zadania i organizację Biura Rzecznika, które jest jednostką pomocniczą Rzecznika Praw Obywatelskich. Biuro zapewnia wykonywanie zadań określonych w ustawie o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

Rzecznik kieruje Biurem przy pomocy zastępców. W czasie nieobecności Rzecznika pracą Biura kieruje wyznaczony przez niego Zastępca Rzecznika. Zakresy zadań Zastępców określa Rzecznik w drodze zarządzeń (§ 2).

Zarządzenie Nr 11/2018 Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie określenia zadań Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w § 1 wymienia zadania zastępcy Rzecznika Pana Stanisława Trociuka, który sprawuje bezpośredni nadzór nad działalnością Pełnomocników Terenowych oraz:

- 1) Zespołu Prawa Konstytucyjnego, Międzynarodowego i Europejskiego;
- 2) Zespołu Prawa Karnego;
- 3) Zespołu Prawa Cywilnego;
- 4) Zespołu Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego;
- 5) Zespołu Wstępnej Oceny Wniosków;
- 6) Wydziału do spraw Żołnierzy i Funkcjonariuszy.

Do zadań Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich Pana Stanisława Trociuka należy:

- 1) kierowanie pracą Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w czasie nieobecności Rzecznika Praw Obywatelskich;
- 2) przyznawanie świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych;
- 3) prowadzenie spraw sądowych z powództwa cywilnego i spraw sądowno-administracyjnych ze skarg na działalność lub bezczynność Rzecznika Praw Obywatelskich;
- 4) prowadzenie postępowań egzekucyjnych z wniosku lub przeciwko Rzecznikowi Praw Obywatelskich/Biuru Rzecznika Praw Obywatelskich, a także wszelkich postępowań egzekucyjnych z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich/Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, jako dłużnika zajętej wierzytelności;
- 5) zapewnienie przestrzegania przepisów o dostępie do informacji publicznej;
- 6) zapewnienie przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych;
- 7) wykonywanie innych zadań zleconych przez Rzecznika Praw Obywatelskich.

INFORMACJE DODATKOWE:

Ustawa o pracownikach urzędów państwowych reguluje status urzędników państwowych mianowanych, kontraktowych oraz innych pracowników zatrudnionych w jednostkach obsługujących najwyższe organy państwowe oraz niektóre instytucje centralne, w tym pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. Ustawa nie ma charakteru kompleksowego i nie reguluje wszystkich aspektów zatrudnienia urzędników i innych pracowników państwowych, uzupełniająco mają zastosowanie normy ustawy Kodeks pracy (na podstawie art. 5 Kodeksu pracy).

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich nie sprawuje urzędu, jest urzędnikiem państwowym podlegającym przepisom ustawy o urzędnikach państwowych oraz ustawy Kodeks pracy. Zakres jego działań określają akty prawa wewnętrznego tj. Statut Biura Rzecznika Praw Obywatelskich i zarządzenia Rzecznika Praw Obywatelskich.

OPRACOWAŁA

Marzena Krysiak

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz